

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ES KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 "
Negyed évre	3 "
Videki előfizetők bélyegköltsége egész évre	2 "

Felolós szerkesztő és laptulajdonos

SZATHMÁRY ZOLTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1/c földszint balra, (Piac felől 3-ik ajtó).

Hirdetések feladhatók a Horovitz-nyomdában, és a „Debreczen” kiadóhivatalában, Darabos-u. 7.

A kulturtanácsos ur

nagyon gerinces ember. Belekeveredett egy város közművelődési ügyosztályának irányításába a legzavarosabb időkben, mikor nálunk a békés multban is sajnos tapasztalható maradiság, disznóhizlaláshoz való ragaszkodás, gubaszagu konzervativizmus s csizmatalp vastagsága, érthetlenségen kívül még a háborus viszonyok rendkívüli körülményei is megkötözték a kezét . . .

A kulturtanácsos ur nem sokat beszélt, hanem nem erőszakos, de mind határozottabb gesztussal rántott egyet a csuklóin s szétszakította a működését gátló kötelékeket. Nem verte a tanácsulések asztalát, nem dörgött kulturát s nem fuvalázott modern haladásról, nagyon halkán döngicsélve kezdte összeszedni azokat a szálakat, amelyekkel, — háboru ide, háboru oda, — pénz nélkül, vagy nagyon kis pénzzel, olykor egy szopós borjura sem elég fedezettel, — összedrótzott egy kis lombikot s nagy ambícióval főzött-főzött, mint csökönyös vegytudósok szoktak, egy kis kulturát, egy kiss friss levegőt.

A kultur tanácsos ur fene egy gyerek, a maga kevés beszédűségével. De amit Debreczen jóvoltáért Márk polgármesterrel együtt a toldott-foldott, háborus viszonyokhoz mért lombikon együttesen kifőztek, azt ki is találta, nagy gyönyörűségére annak a pár ezer embernek, akinek nem csak a lábaszára nadrágos, a domboru vagy untauglich melle kabátos, hanem a kikre ezeket a jelzőket a lelkük érzete, az agyuk gondolkodása révén is ráraakhatjuk.

A kulturtanácsos ur, — hallga, csak hallga, — a tudományos kutatás kalapjára oda tűzte a virágot. Egyesített a levél- és irattárat, rendbe szedeti sok századok Csáki-szalmáját. Mert a kultuszkormány neki adott igazat ebben a tekintetben. Csinál városi könyvtárat, hogy a holt, heverő töke kamatozzon is valamiké. Egyesíti a két Zenedét, — keresztül nézve önző érdekek kis, piszkos ügyein és szigoruan veszi a paedagogiai ellenőrzést, nem felekezeti elfogultságok szerint. Rendet teremt a sajtószolgáltatásban, anélkül hogy megnyirbálná a hirlapírás jogait és modern szellemet visz bele sok minden egyebekbe.

A kulturtanácsos ur helyes legény mindenképen. Holt bizonyos, hogy lesznek ellenségei és a mostani ellene támadók száma még szaporodni fog. Mert aki sikerrel manipulál a kulturás szállításoknál, annak mindig voltak és lesznek ellenségei (Általában s mind közönségesen csak az a „jó” és népszerű ember, aki semmit se csinál és senki carulusait nem zavarja). De a kulturtanácsos ur helyre legény. És ahogy mi látjuk a dolgokat megfog birkozni ő minden ellenséggel, hívják azt hülyeségnek, önzésnek, vagy apró gazdaságoknak.

A kulturtanácsos ur, — olyan mellékes, hogy dr. Csűrös Ferencnek hívják, — legeslegvégül nagyon derék ember. És ez nagy szerencséje Debreczen szép jövődjének,

Spectátor.

SOMOSSY LÁSZLÓ

DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZAR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK. ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS.

Szinhàzi hét.

Lyon Lea és más egyebek.

Új tagok bemutatkozása.

Csöndes szemlélődéssel kísértük figyelemmel az ötven éves debreceni színház háborus szezonjának tiz első előadását. Inter armae silent Muzsae! mondja egy ősrégi latin közmondás. Hát bizony Thalia is csakhogy épen neu hallgat. Nagyon hiányos keretek közt szaval, énekel és mókázik, de azért nem szabad min-

den elősmerést megtagadni tőle s az osztalékos énekes és drámai színészársaság eddigi működésétől.

Az értéktelen szinpadai tákolmányokból összeállított első heti műsor után, kaptuk az első irodalmi jelentőségű premiért, Bródy Lyon Lea-ját, mely a nagy drámaíró zseni magasán ívelő pályafutásában ha nem is jelenti a horizont csucsára való emelkedést, de szépen helyezkedik el az eddigi hatalmas Bródy-alkotások mellett. A most folyó világháborúnak mindenestre vannak és lesznek alkalmasabb, művészi munkára érdemesebb s rokonszenvesebb témái is, mint a zsidó leány szerelmi története az orosz nagyherczeggel.

Ugy a Lyon Lea, mint az eddig előadott drámák és vigjátékok összeséből ismételtén, — mint már annyiszor — a Halassy Mariska gyönyörűségessé érett művészete emelkedik ki imponáló biztonsággal, nagyon fölényesen. A mit a Lyon Lea címszerepében produkált, az már szinte kinő a sablonos színházi recenziók sodrából s nagyon is kívánczik a komolyabb kritika anyagául. Különösen tökéletesek voltak az első felvonásbeli mese-jelenetben használt színeinek változatos virágai, míg drámai emócióinak művészi formában való megnyilatkozásai az utolsó felvonásnak adtak artistikus koloritot.

Szeretnénk hosszasan foglalkozni az alakításával s megmondani neki, hogy a második felvonásban az orosz nagyherceg elleni irtózatának más sokat kellene enyhülnie s az ébredő rokonszevnek itt ott egy-egy öntudatlanabb, arckifejezéssel kifejezést is adhatna, különösen vőlegénye megszégyenítése után, — de hát háboru van ...

Majthényi László nagyon fiatal színész ember s egyénisége inkább a vigjátékok terére utalja. Drámában — és még a líraibb részleteknél is, — nincs meg hangjának az a kifejező ereje ami okvetlenül szükséges egyes indokolatok kifejezésére. Hevületeinek megnyilatkozásai tompán, szintelenül folynak szét, szinte modorosan fáradt gesztusai, egész egyéniségének passzivitása szintén kárára vannak. A nagyherceg szerepe összeolvadt alakításában, nagy hátrányára az előadás sikerének. Egyébként pedig, amint vigjátékokban, könnyebb fajsúlyu szalón drámában láttuk: tehetséges, intelligens színész ember, akinek azonban óvatosan kell beilleszkedni a szerepkörök különbözőségébe.

A drámai összes új tagjai közül nagyon rokonszenvesnek mutatkozott be Sárközy Blanka, Nagyon szépen beszélő színésznő, bizonyos jólesően előkelő egyszerűséget hoz magával a szinpadra, a kiképzettség minden jele nélkül.

Bánay Irén nem új tag a drámai összesben. Az ő talentumának kiválósága révén került vissza —

a közönség óhajlásaként, arra a szinpadra, amelyen olyan nagy, őszinte sikerei voltak. Kár hogy eddig még szóhoz nem juthatott.

*

Az énekes társulat végül a komoly, klasszikus muzsikát is megszólaltatta Plauquette: Rip van Winle-jében. Erre vártunk, hogy véleményeket alkossunk Tihanyi Béláról az új baritonistáról, akit másnap az Aranyvirág Beppójában is alkalmunk volt viszontlátni. A művészetet igazán és magáért az artistikumért szerető ember mindig őszintén tud örülni, — különösen a legközvetlenebbül ható alakító művészetben, — ha igazi hivatottságra valló művész tehetséggel ismerkedik meg, valamely debü keretében,

Tihanyi Béla Ripje a legjobbak közé tartozik, a melyeket a magyar szinpadokon az utóbbi időben láhattunk. Szinte elfelejtettük mellette a háborus milliót s nem kerestük se a zenekar készségét, se megfelelő karokat, Nagyterjedelmű baritonja szépen csengő, meleg, színes férfi hang, énekelőadása izlésesi, zenei érzéke nyilvánvalóan kiváló, játéktílusa előkelő s intellektualitása különösen a kutjelenésben (utolsó felvonás) volt megállapítható, valamint az Aranyvirág drámai jelenéseiben.

A Rip előadása a viszonyokhoz képest nem volt élvezhetetlen egyébként se. Csak a zenekari hiányok voltak élesen feltűnők, különösen a második felvonás hatalmasan kiváló fináléjában. (Teleki Ilonának második felvonásbeli belépőjénél sokkal jobban sikerült Levél áriája. Utóbbival igazán megérdemelt tapsokat aratott.)

Az „Aranyvirág” címszerepében ismertük meg Mezey Margitot az igazi oldaláról is megállapíthattuk, hogy az énekes szubrett-kérdést a szintársulat vezetősége nagyon előnyösen oldotta meg. Mezey Margit ma a legjobb szubrett-énekesnőink közé tartozik. Nagyon kellemesen csengő hangja van, amely ügyesen harmonizál temperamentumos, művészből alakításokra is megérett játékkészségével. Egyébként nagyon tetszetős szinpadai jelenség, izlésesen öltözködik.

*

A régi, tavalyról ismert tagokról feleslegesnek tartjuk a megemlékezést. Ahol fentebb tettük ezt, szinte elkerülhetlen volt, mint Halassy Mariskánál, aki a szezon legnagyobb műszerepét játszotta.

Egyik-másikat örömmel láttuk viszont, különösen Kassay Károlyt, aki a mostani mostoha körülmények közt a művezetést és a rendezést látja el. A jó öreg, félszázados diszletekkel, erősen küzdve a minden irányban tapasztalható fogyatékoságokkal. De dicsőretreméltó körülményekkel s ügyességgel.

Sz. Z.

— **Nincs hadi pótlék.** A miniszter a városi tisztviselőknek egy általán nem engedélyezte a hadipótléket. A dolog érthetően nagy szomorúságot keltett a városházán, pedig nincs igazságuk a tisztviselőknek. A dolog ugyanis úgy áll, hogy ez a kis háborus pótlék, amit, — a miniszter elutasított már úgy se segített volna rajtuk. A nagyobb tisztviselőkön egyáltalán, a kicsinyeken meg csak épen, hogy éhen nem haltak volna. Így legalább kilátás van arra, hogy éhen is halhatnak a télen, a mi manapság már nem is egészen megvetendő állapot.

— **Négyszáz növendék**re van kilátása a debreceni Zenedének, tehát annyia, amennyivel egyetlen vidéki Zene-tanintézet se rendelkezik. A Zenede szép emlékü alapítóinak félévszázados álmuk tehát beteljesedett. Az ország legelső Zenedéje Debrecennek van, hála istennek s azután Márk polgármesternek és a tanácstagok erélyének. Most már nincs más hátra, mint mint a két zeneegylet egyesítése s egy olyan szintársulat a háboru után, amely a komoly zenét is érvényre műsorában. Most hogy a színház intendatura idejének krónikáit böngészünk, olvassuk, hogy 1866-ban 210 színházi előadás közül, nem szólva a nagy stílusú, műremek operettekről 52 opera előadás volt. Miért ne lehetne most 50 év után énnék legalább a felét megvalósítani?

— **A háborúról és unalomról.** Nemcsak az az ijesztő, hogy az ember a maga bámulatos alkalmazkodási képességével beleszokik a háborus állapotba, hanem az a furcsa, hogy megis unja. Az is, aki benne van s az is, aki itthon maradt. Nehány. csatából jött, nagyon intelligens emberrel beszéltem, egybehangzóan állítják, hogy a háboruban ugyanazon dolgok ismétlődnek monoton egyhagusággal s mivel pedig jelen van a legnagyobb szenzáció, melynek nem lehet fokozása, az életveszély — dolog igazán holt pontra jut s lefelé kell licitálni, a jelentéktelen dolgokat megnövesztetni (kapnak-e menázsit, jön-e posta, lehet-e aludni), hogy az értéktelen élet valami változatosságot kapjon. Tapasztaltuk, hogy a sobesültek elbeszéléseit mily gyökeresen megunták az emberek, — egy vidéki városban az unalmas emberre azt mondják: „fád, mint egy sebesült.” Szegény sebesültek — szegény vérező, kínlódo emberek — nem felháborító, hogy irántuk is mennyire ellankadt az érdeklődés. Ebben a nyomorult életben s a gyarló emberek közt csak a siker imponál s már majdnem ott tartunk, hogy az a hős, aki

— sértetlenül életben maradt. Az emberek megunják a háborút, — átlapozzák az újságokat, elolvassák a jelentéseket s várják, hogy vége legyen az egésznek. De ha nem lesz egyhamar vége, hát abba is beleenyugodnak. Mindenbe beleenyugodnak — borsasztó! Ordítani szeretnénk: hát tudjátok, hogy mi történik veletek? hát tudjátok, hogy mit csináltok? hisz — oktan népség — ölitek egymást! — hát csináljatok már valamit, hogy vége legyen és soha ne ismétlődjenek — emberek — térjetez észre! . . .” s addig ordítjuk ezt és még sok más mindent úgy befelé, magunknak, hogy egy szép napon azon vesszük észre, saját magunknak idegen s saját hangunk egyre kevesebb benne az elementáris felháborodás . . . mi is beleenyugodunk — mi is meguntuk.

x Janátka Alajos virágkereskedése, mely 20 év óta áll fenn Debreczenben; nagy gondot fordít arra, hogy a közönség mindeu szezonban megkapja a maga divatos műirágait. Legolcsóbb, legszolidabb beszerzési forrás, cserepes és kivézi kivitelű virágokban, csokrokban, sirkoszorukban, cserepes és ültetendő virágokban. Piac-utca 59. Telefon 8—44. szám.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a modernül berendezett:

Gőzkávépörköldé és Fűszermalom

a mai napon megindult, amely a t. kereskedők és a t. vevőközönség rendelkezésére áll. — Elfogadok kávépörköldést, fehér cukor és mindennemű főszerek őrlését.

Nagybecsű pártfogásukat kérve, maradok teljes tisztelettel :-:

LINDENFELD J. JENŐ.

Üzletemben minden nap friss pörköldésű és frissen darált kávé kapható. :-: :-:

Értesítés.

Szántó Mór és Társa

tisztelettel értesíti Debrecen és Hajdúvármegye közönségét, hogy

Debreczenben, Piacz-utca 47. sz. alatt
(Dreher sörcsarnok mellett)

**férfi, fiu- és gyermek
ruhaáruházat nyitott.**

Cégünk az országban fennálló **tizenkét üzlete** a garancia arra, hogy a mai **árhány és drágaság** mellett is tökéletesen felszerelt raktárt a normális régi árak mellett bocsáthat a n. é. közönség rendelkezésére.

APOLLO MOZGÓSZÍNHÁZ

Kedden és szerdán.

Lóverseny és kártya
szenzációs bűnügyi, detektív
történet 3 felvonásban.

Pubinak nem kell nevelő
kacagató vígjáték 2 felvonásban.

Pompás kísérelő műsor.

Nem fáj a feje másnap, ha
'LITKE' pezsgőt iszik

Hadbavonultakról

felvételek, nagyítások művészi kivitel-
ben eszközölhetők

NÉMETHY műtermében,
Piacz-utca 42. szám alatt.

Ha a harctéren levő hozzátartozó-
jának nagy szíveséget akar tenni,
azonnal küldjön neki egy tubus

'LYPTOL'-t,

mely ragályos betegségeket terjesztő
tetvek és más férgek ellen a legjobb.
Ára 1 korona.

Főraktár: Dr. Szelényi Árpád gyógyszerésznél Debrecen,
Piacz-utca 30. szám. „Kosuth” patika.

Alföldi Takarékpénztár Debreczenben.

Piac-utca 16. szám saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Be-
tétállomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

ÜZLETÁGAI: Takarékbetétek, csekkszámlák. Váltóleszámitolás, törlesztéses
és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások,
hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áru-
raktár, Safe-deposit (magánletépkészít).

Affiliált intézetek: Kácsi takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár
r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospécs.

TÖRLEY
TALISMAN · CASINO · RÉSERVÉ

**: Magyarországon egyik legrégibb, :
legjobb és legolcsóbb lap az immár
: negyvenhetedik évfolyamban levő :**

„Debreczen”

Felelős szerkesztő: Szathmáry Zoltán.

Előfizetési ára helyben negyedévre 2 K 50 fill.

Megrendelhető a kiadóhivatalban: Debreczen,
Darabos-utca 7. szám alatt. Telefonszám 4—12.

Hirdetéseket a legjutányosabb árban vesz fel.

Horovitz Zsigmond könyvnyomdája Debreczen, Darabos-utca 7. szám.